

Bogusław Walczak

Rola samorządu terytorialnego we wspieraniu rozwoju sektora MŚP

Ekonomiczne Problemy Usług nr 81, 156-165

2011

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach
dozwolonego użytku.

BOGUSŁAW WALCZAK

Uniwersytet Szczeciński

ROLA SAMORZĄDU TERYTORIALNEGO WE WSPIERANIU ROZWOJU SEKTORA MŚP

Wprowadzenie

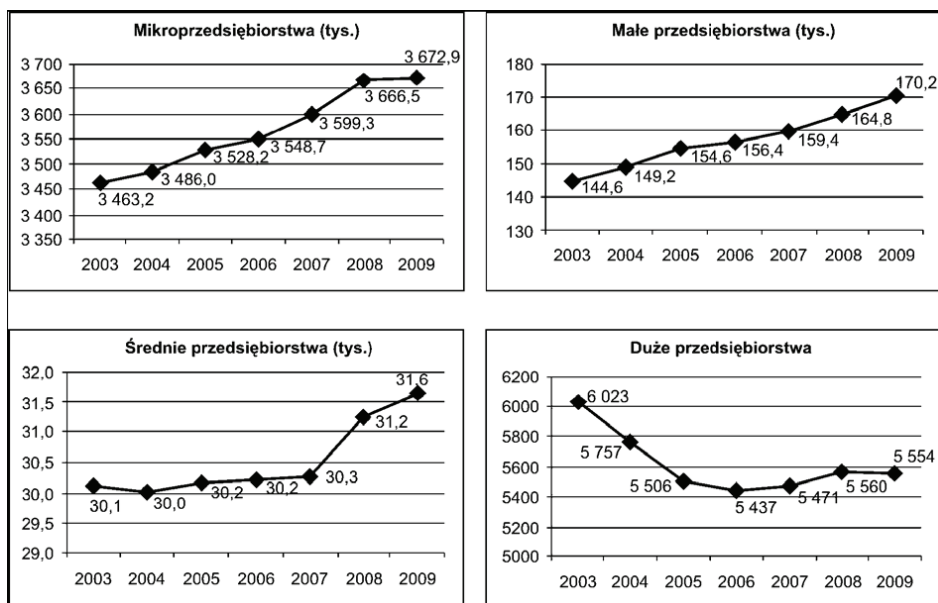
Samorządy terytorialne są jednym z elementów otoczenia zewnętrznego przedsiębiorstw, które mają wpływ na ich powstawanie oraz funkcjonowanie poprzez stwarzanie sprzyjającego klimatu do prowadzenia działalności gospodarczej, do którego wytworzenia wykorzystują szereg instrumentów, w tym także politykę fiskalną. Pobudzając aktywność gospodarczą na swoim terenie, osiągają one wymierne korzyści w dochodach własnych z tytułu podatków lokalnych i opłat oraz udziału w podatkach dochodowych od osób fizycznych i prawnych, których są beneficjentem¹. Działania te mają też inny, szerszy wymiar. Aktywizacja gospodarcza na wszystkich szczeblach samorządu: gmin, powiatów, województw, wpływa na ich konkurencyjność, zwiększa atrakcyjność inwestycyjną i na zasadzie sprzężenia zwrotnego staje się mechanizmem napędzającym rozwój samorządów terytorialnych w wielu wymiarach, nie tylko ekonomicznym. Skuteczne działania wobec sektora MŚP prowadzone są w szczególności na szczeblu regionalnym, a zwłaszcza lokalnym, na którym istnieje możliwość trafniejszego doboru instrumentów specyficznych i wspierających adresowanych wyłącznie do MŚP. Identyfikacja narzędzi stosowanych przez samorządy oraz próba weryfikacji ich skuteczności na przykładzie województwa zachodniopomorskiego wraz ze wskazaniem potencjalnych możliwości będzie przedmiotem dalszych rozważań.

1. Poziomy oddziaływanie samorządu terytorialnego na sektor MŚP

Rola sektora MŚP w Polsce oraz w większości państw na świecie jest powszechnie znana. W gospodarce polskiej wynika ona nie tylko z dominującego udziału tych przedsiębiorstw w strukturze zarejestrowanych oraz aktywnych podmiotów gospodarczych, na co wskazują dane zawarte na rysunku 1, ale także z immanentnych cech tych przedsiębiorstw,

¹ B. Walczak, *Wpływ polityki fiskalnej państwa na samowystarczalność finansową jednostek samorządu terytorialnego*. I Forum Samorządowe Polska Samorządność w Integrującej się Europie, WZiEU US, Instytut Rozwoju Regionalnego, Szczecin, 19–20 kwietnia 2004, s. 513 oraz M. Dylewski, B. Filipiak, A. Szewczuk, *Finanse publiczne. Instrumenty, struktury, procesy*, Fundacja na rzecz Uniwersytetu Szczecińskiego, Szczecin, 2004, s. 325–327 i n.

w tym ich elastyczności. Jak wskazuje K. Babuchowska, R. Marks-Bielska: „małe i średnie firmy są bardziej elastyczne w swoim działaniu, tworzą często otoczenie dużych firm, sprzyjają rozwojowi regionu. Wśród wielu funkcji pełnionych przez sektor MŚP w gospodarce rynkowej szczególne znaczenie ma stymulowanie wzrostu gospodarczego”². Stymulacja ta odbywa się na trzech poziomach: krajowym, regionalnym i lokalnym. Liczni autorzy zwracają szczególną uwagę na rolę samorządu lokalnego (gminnego), który stwarzając przedsiębiorstwom warunki do powstawania i rozwoju, ma pewien, chociaż ograniczony, wpływ na zmniejszanie poziomu bezrobocia na rynku lokalnym. „Sami przedsiębiorcy, usiłując poprawić swoją konkurencyjność i rozwinąć prowadzoną działalność, podejmowali współpracę z innymi firmami w obrębie gminy. Przemawia za tym przede wszystkim bliska lokalizacja oraz świadomość wspierania lokalnej przedsiębiorczości jako czynnika sprzyjającego rozwojowi gminy”³.

Rysunek 1. Liczba przedsiębiorstw zarejestrowanych w REGON według klas wielkości w latach 2003–2009

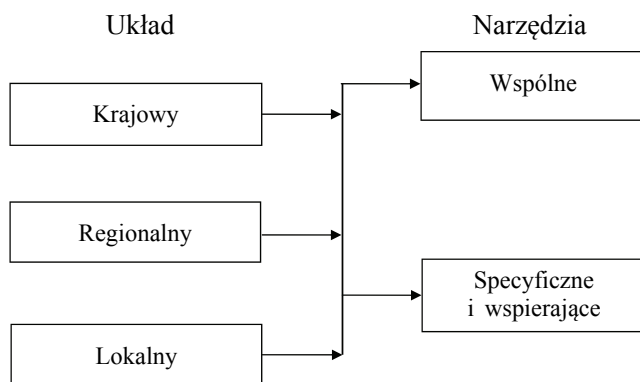
Źródło: J. Łapiński, *Liczba pracujących oraz przeciętne zatrudnienie i wynagrodzenia w sektorze MŚP*, red. A. Wilmańska. *Raport o stanie sektora małych i średnich przedsiębiorstw w Polsce w latach 2008–2009*, PARP, Warszawa 2010, s. 32.

² K. Babuchowska, R. Marks-Bielska, *Wspieranie przedsiębiorczości na obszarach wiejskich ze środków PROW 2007–2013*, ACTA SCIENTIARUM POLONORUM *Ekonomia*, nr 9 (2), Wyd. SGGW, Warszawa 2010, s. 5.

³ S. Zawisza, M. Dończyk, *Uwarunkowania rozwoju przedsiębiorczości na przykładzie gminy Gostycyn*, ACTA SCIENTIARUM POLONORUM..., s. 259.

Oddziaływanie państwa na sektor MŚP na poziomie krajowym i regionalnym odbywa się głównie za pomocą narzędzi wspólnych, adresowanych do licznych podmiotów i wszystkich branż. Na poziomie lokalnym w dużo większym stopniu wykorzystywane są narzędzia specyficzne i wspierające, dostosowane do rodzaju i struktury podmiotów działających na terenie gmin. Relacje te przedstawiono na rysunku 2.

Poziom krajowy⁴ – politykę państwa wobec małych i średnich przedsiębiorstw realizuje Polska Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości (PARP). Agencja zarządza środkami z budżetu państwa oraz z bezzwrotnej pomocy zagranicznej, w tym projektów UE.

Rysunek 2. Poziomy i narzędzia wspierania przedsiębiorstw przez administrację rządową i samorządową

Źródło: opracowanie własne.

Poziom regionalny⁵ – reprezentują Regionalne Instytucje Finansujące (RIF) współpracujące z Polską Agencją Rozwoju Przedsiębiorczości przy realizacji programów krajowych. Rola RIF polega przede wszystkim na:

- świadczeniu w ramach punktu konsultacyjno-doradczego ogólnobiznesowej pomocy doradczej,
- pomocy w wyborze najbardziej odpowiedniego finansowego instrumentu wsparcia dla przedsiębiorcy, w określeniu podstawowego budżetu projektu i zasad współfinansowania,
- pomocy w selekcji wykonawcy projektu (z listy akredytowanych wykonawców),
- przyjmowaniu i kwalifikowaniu wniosków o udzielenie dotacji, przyjmowaniu, ocenie i przekazywaniu wniosków o udzielenie dotacji przez PARP (ocena techniczna i finansowa).

⁴ W dalszej części referatu zakres działania PARP i KSU zostanie pominięty.

⁵ <http://www.poradnik-prawny.pl> (30.11.2012).

Poziom lokalny⁶ – to wyspecjalizowane jednostki doradcze, informacyjne, szkoleniowe i finansowe (działające w ramach Krajowego Systemu Usług – KSU) oraz konsultanci, eksperci i instytucje szkoleniowe sektora prywatnego świadczące usługi bezpośrednio dla przedsiębiorstw lub ich grup. Obecnie KSU zrzesza prawie 150 współpracujących ze sobą akredytowanych ośrodków, których pracę koordynuje i wspiera organizacyjnie PARP. Do sieci KSU należą agencje rozwoju regionalnego i lokalnego, centra wspierania biznesu, izby przemysłowo-handlowe, instytuty badawczo-rozwojowe, fundusze poręczeń kredytowych, fundusze pożyczkowe, szkoły biznesu, organizacje rzemiosła, fundacje i stowarzyszenia świadczące usługi doradcze, informacyjne, szkoleniowe i finansowe na rzecz małych i średnich firm.

W sferze instrumentów wspólnych dla wszystkich przedsiębiorstw duże znaczenie przypisać można⁷:

- poprawie stanu finansów publicznych, polegającej na ograniczeniu deficytu budżetowego poprzez racjonalizację wydatków budżetowych; działania takie powodują obniżenie stopy inflacji oraz ograniczenie potrzeb pożyczkowych budżetu; czynniki te z kolei prowadzą bezpośrednio do polepszenia dostępu małych i średnich przedsiębiorstw do bankowych i pozabankowych źródeł zewnętrznego finansowania oraz do obniżenia jego kosztów,
- stworzeniu systemu podatkowego, promującego inwestycje i przyjaznego dla podatnika,
- ograniczaniu obciążeń i barier administracyjnych, które powodują nieuzasadniony wzrost kosztów działalności przedsiębiorstw, a przez to zmniejszają ich konkurencyjność.

Natomiast wśród instrumentów specyficznych dla sektora małych i średnich przedsiębiorstw ważkie znaczenie mają te, które służą wyrównywaniu szans w konkurowaniu na wolnym rynku, np.⁸:

- rozbudowa systemu doradztwa dla przedsiębiorców we wszystkich dziedzinach związanych z prowadzeniem przedsiębiorstwa,
- poprawa dostępu MŚP do informacji istotnych z punktu widzenia prowadzonej działalności gospodarczej poprzez tworzenie i udostępnianie baz danych dotyczących np.: potencjalnych możliwości eksportowych i kooperacyjnych, regulacji obowiązujących na jednolitym rynku europejskim itd.,
- rozwiązania prawne i instytucjonalne służące rozwojowi rynku kapitałowego,
- rozbudowa systemu funduszy poręczeń kredytowych i pożyczkowych dla MŚP; fundusze poręczeń kredytowych dla MŚP są skutecznym i sprawdzonym w praktyce instrumentem łagodzącym te bariery.

⁶ *Ibidem*.

⁷ *Cele polityki rządu*, http://www.e-msp.pl/cele_polityki.php, s. 4.

⁸ *Ibidem*, s. 6.

Do działań wspierających przedsiębiorczość, możliwych do podjęcia przez samorządy w ramach obowiązującego prawa, należą⁹:

- stosowanie ulg podatkowych, ułatwień w pozyskaniu lokalu lub nieruchomości,
- udzielanie gwarancji kredytowych dla jednostek podejmujących preferowane rodzaje działalności,
- wnoszenie udziałów na rzecz powstawania i rozwoju małych przedsiębiorstw, tworzenie funduszy poręczeń, inkubatorów przedsiębiorczości, parków technologicznych,
- dzierżawienie istniejących lub tworzenie obiektów produkcyjnych, handlowych, usługowych,
- zamówienia samorządów lokalnych,
- zakładanie placówek badawczo-rozwojowych stymulujących procesy innowacyjne w małych przedsiębiorstwach,
- udzielanie pożyczek na sfinansowanie przedsięwzięć w sferze postępu technicznego i innowacji,
- powoływanie instytucji pobudzających inicjatywy gospodarcze, w tym o charakterze publiczno-prawnym oraz towarzystw i izb gospodarczych, instytucji wspierania inicjatyw, agencji rozwoju lokalnego i regionalnego,
- prowadzenie przemysłanej i zorganizowanej polityki wobec potencjalnych inwestorów; organizacja urzędów w oparciu o zasadę kompleksowej obsługi interesanta-klienta,
- budowanie urządzeń składających się na tzw. infrastrukturę biznesu,
- tworzenie stref aktywności gospodarczej,
- dbałość o wysoki poziom infrastruktury technicznej (drogi, komunikacja, oczyszczalnie ścieków i zagospodarowanie odpadów, kanalizacja, media),
- podejmowanie działań promocyjnych,
- możliwe do zastosowania na wybranych obszarach instrumenty preferencyjne dla przedsiębiorców wynikające z ustawy o zatrudnieniu i przeciwdziałaniu bezrobociu i aktów wykonawczych do tej ustawy.

2. Instrumenty wspierania sektora MŚP przez jednostki samorządu lokalnego

Lokalne instrumenty wspierania sektora MŚP stosowane przez władze oraz napotymane na tym polu trudności i możliwości ich pokonywania zostały przeanalizowane w pięciu grupach zagadnień¹⁰:

1. Strategie rozwoju lokalnego – rozumiane jako przejaw usystematyzowanych działań władz lokalnych w celu wspierania przedsiębiorczości.

⁹ *Raport o stanie sektora małych i średnich przedsiębiorstw w Polsce w latach 2001–2002*, red. A. Rybińska, A. Tokaj-Krzewska, PARP, Warszawa 2003, s. 157.

¹⁰ *Raport o stanie sektora...*, s. 158.

2. Klimat inwestycyjny – zdefiniowany jako działania władz lokalnych służące stymulowaniu rozwoju i aktywności inwestycyjnej sektora MŚP. W tak zdefiniowanym pojęciu mieści się polityka inwestycyjna, polityka podatkowa, współpraca władz lokalnych ze środowiskiem przedsiębiorców, a także wspieranie rozwoju instytucji otoczenia biznesu.
3. Szkolenia – w tym wypadku interesująca jest nie tylko aktywność władz lokalnych w zakresie organizacji i finansowania różnego rodzaju szkoleń, ale także zjawisko podnoszenia kwalifikacji samorządu lokalnego.
4. Sprawność instytucjonalna – opierając się na wynikach badań ogólnopolskich, zasygnalizowano ważną zależność między sprawnością instytucjonalną i jej składowymi a czynnikami, które mają wpływ na rozwój MŚP.
5. Wspieranie konkurencyjności małych i średnich przedsiębiorstw.

Ośrodki wspierania przedsiębiorczości (OWP)

Wzrost liczby małych i średnich przedsiębiorstw w Polsce spowodował powstawanie i szybki rozwój instytucji i organizacji działających na rzecz tego sektora. Wśród nich można wyróżnić instytucje nastawione na zysk oraz prowadzące działalność non profit, czyli nie skierowaną na osiągnięcie zysku. Wśród instytucji wspierających przedsiębiorczość występują podmioty (organizacje) szczebla krajowego, regionalnego oraz lokalnego: agendy rządowe, organizacje zrzeszające przedsiębiorców i ich samorząd zawodowy, agencje i fundacje rozwoju regionalnego, fundacje, centra wspierania biznesu, lokalne i regionalne fundusze pożyczkowe i fundusze poręczeń kredytowych, inkubatory przedsiębiorczości, do których zgłaszają się przedsiębiorcy po pomoc związaną z pozyskiwaniem kredytów, pożyczek i dotacji. Następnie w kolejności, pod względem zgłaszanych przez MŚP potrzeb, są usługi związane z doradztwem prawnym, szkoleniami podnoszącymi kwalifikacje pracowników, doradztwem związanym z problematyką rynku zbytu towarów oraz z zagadnieniami dotyczącymi księgowości i finansów. Nieco rzadziej małe i średnie przedsiębiorstwa zwracają się o pomoc w zakresie planowania i zarządzania, polityki kadrowej i rekrutacyjnej, doradztwa specjalistycznego oraz marketingu i reklamy.

Funkcjonalnie ośrodki wspierania przedsiębiorczości koncentrują swoją aktywność na kluczowych dla procesów rozwojowych obszarach wspierania przedsiębiorczości i procesów innowacyjnych w formie:

- szerzenie wiedzy i umiejętności poprzez doradztwo, szkolenia i informację w ramach ośrodków szkoleniowo-doradczych,
- pomoc w transferze i komercjalizacji nowych technologii w ramach centrów transferu technologii i rozpowszechniania informacji,
- pomoc finansowa w formie parabankowych funduszy pożyczkowych i gwarancyjnych osobom i podmiotom bez historii kredytowej,

- tworzenie skupisk przedsiębiorstw i innowacyjnego środowiska poprzez łączenie na określonym zagospodarowanym terenie usług biznesowych i różnych form pomocy firmom w ramach: inkubatorów przedsiębiorczości, centrów i parków technologicznych, stref biznesu, parków przemysłowych.

Ośrodki szkoleniowo-doradcze (OSD)

Ośrodki szkoleniowo-doradcze – to nienastawione na zysk jednostki doradcze, informacyjne i szkoleniowe, pracujące na rzecz rozwoju przedsiębiorczości i samozatrudnienia, transferu i komercjalizacji nowych technologii oraz poprawy konkurencyjności małych i średnich przedsiębiorstw. OSD uczestniczy we wszelkich inicjatywach mających na celu rozbudowanie potencjału gospodarczego oraz poprawę jakości życia społeczności lokalnej. Cele działalności ośrodka są integralnie związane z potrzebami i wymaganiami lokalnych rynków pracy i nowych technologii.

W szczególności cele te obejmują:

- wspieranie i popularyzowanie idei przedsiębiorczości i samozatrudnienia,
- pomoc w transferze i komercjalizacji technologii, audyt technologiczny,
- aktywne wspieranie inicjatyw lokalnej społeczności w zakresie tworzenia oraz rozwijania małych i średnich przedsiębiorstw,
- współpracę z lokalną i rządową administracją oraz innymi organizacjami (prywatnymi, pozarządowymi itp.) w celu tworzenia wspólnej płaszczyzny do działalności na rzecz rozwoju gospodarczego i społecznego regionu,
- identyfikację doraźnych potrzeb gospodarczych i społecznych w regionie.

Działalność ośrodków koncentruje się na organizacji szkoleń w zakresie zakładania przedsiębiorstwa, opracowania biznesplanu, stosowania narzędzi marketingowych, informatycznych, finansów przedsiębiorstwa, podstawowej znajomości podatków, prowadzenia różnych form księgowości oraz zagadnień technologicznych i ochrony praw własności.

3. Instytucjonalne wsparcie MŚP na terenie województwa zachodniopomorskiego

W województwa zachodniopomorskim poziom lokalny reprezentują¹¹:

1. Ośrodki rozwoju regionalnego – do najważniejszych należą: Zachodniopomorska Agencja Rozwoju Regionalnego SA w Szczecinie¹², Koszalińska Agencja Rozwoju Regionalnego SA w Koszalinie, Stowarzyszenie Polskich Gmin Euroregionu Pomerania w Szczecinie oraz zakłady i instytucje uczelniane realizujące zadania z tego obszaru.

¹¹ *Strategia rozwoju województwa zachodniopomorskiego do roku 2020*, Sejmik Województwa Zachodniopomorskiego, Szczecin 2005, s. 40–41.

¹² Zachodniopomorska i Koszalińska Agencja Rozwoju Regionalnego SA są akredytowanymi ośrodkami Krajowego Systemu Usług dla MŚP, świadczącymi usługi adresowane do małych i średnich firm lub osób podejmujących działalność gospodarczą.

2. Parki technologiczne – Szczeciński Park Technologiczny Sp. z o.o. i Park Naukowo-Technologiczny Sp. z o.o. działający przy Politechnice Koszalińskiej. Ich potencjał i ograniczone pole działania nie przyciągnęły kapitału komercyjnego, niezbędnego do prawidłowego funkcjonowania. Jest to spowodowane niejasną wizją rozwoju i brakiem szerokiego partnerstwa regionalnego na rzecz rozwoju tych instytucji. Nadzieję na przełamanie marazmu w przepływie innowacji i nowych technologii z nauki do praktyki stwarza podjęcie budowy w lipcu 2011 r. Centrum Transferu Technologii, zlokalizowanego na Wydziale Zarządzania i Ekonomiki Usług Uniwersytetu Szczecińskiego. Inwestycja ta, mogąca mieć ważne znaczenie dla rozwoju regionu, powstaje dzięki dużemu zaangażowaniu finansowemu marszałka województwa zachodniopomorskiego.
3. Parki i strefy przemysłowe – Goleniowski Park Przemysłowy, będący podstrefą Kostrzyńsko-Słubickiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej, Stargardzki Park Przemysłowy, utworzony z inicjatywy lokalnych władz samorządowych, Policki Park Przemysłowy, zlokalizowany w bezpośrednim sąsiedztwie ZCH Police SA. Udziałowcami przedsięwzięcia są: ZCH Police SA, gmina Police, Uniwersytet Szczeciński i Zachodniopomorska Agencja Rozwoju Regionalnego SA, tereny pod Karlinem i Barlinkiem objęto także podstrefą Kostrzyńsko-Słubicką Specjalnej Strefy Ekonomicznej, a tereny w Koszalinie – Słupską Specjalną Strefą Ekonomiczną.
4. Instytucje finansowe – w tym: Zachodniopomorski Regionalny Fundusz Poręczeń Kredytowych, Fundusz Wspierania Rozwoju Gospodarczego Miasta Szczecina, Szczeciński Fundusz Pożyczkowy. We współpracy z Polską Fundacją Przedsiębiorczości utworzono regionalny program pożyczkowy Pomeranus. Oprócz banków, które mają różnego rodzaju instrumenty finansowe dla firm, działalność lokalną prowadzą między innymi Koszalińska Agencja Rozwoju Regionalnego SA (fundusz pożyczkowy), Oddział Funduszu MIKRO Sp. z o.o. (fundusz pożyczkowy), Stowarzyszenie Inicjatyw Społeczno-Gospodarczych w Karlinie (fundusz poręczeń kredytowych), Fundacja Centrum Innowacji i Przedsiębiorczości w Koszalinie (fundusze: wspierający, inwestycyjny i gwarancyjny).

Poważną wadą wszystkich instytucji wsparcia dla sektora MŚP w województwie jest jego zróżnicowana przestrzennie dostępność, niedostateczna struktura sieciowa tworząca system współpracy w regionie, a także niedostrzeganie potencjalnych możliwości rozwojowych i konkurencyjnych, jakie stwarza przedsiębiorcom umiejętnie korzystanie z wsparcia udzielanego przez samorządy. O tym, że o dynamice rozwoju poszczególnych gmin, powiatów oraz województw nie decyduje tylko „zdolność” samorządów w wygospodarowaniu środków własnych, dotacji czy środków unijnych, ale przynajmniej w równym stopniu umiejętność stworzenia korzystnego klimatu dla rozwoju przedsiębiorczości, szczególnie na szczeblu lokalnym, świadczy różna dynamika rozwoju jednostek samorządowych na terenie województwa zachodniopomorskiego i w całym kraju.

Podsumowanie

Reasumując, można stwierdzić, że wspomaganie powstawania i funkcjonowania MŚP służy interesom podmiotów, do których skierowana jest pomoc. Zauważyć przy tym także trzeba, że nawet w najbogatszych jednostkach samorządu terytorialnego takich państw, jak RFN czy Szwajcaria, występuje problem dysproporcji pomiędzy posiadanymi środkami a potrzebami. Czynnikiem, który łagodzi ten problem, jest umiejętność tworzenia korzystnego klimatu do pobudzania rozwoju gospodarczego. Wymaga to istnienia struktur społecznych realizujących bądź popierających ideę wszechstronnego rozwoju gminy i aktywności jej mieszkańców, dysponowania przez samorządy stosownymi narzędziami prawnymi, finansowymi, organizacyjnymi, technologicznymi i technicznymi oraz chęć i umiejętnościami władz gminy do stymulowania rozwoju. Wykorzystując te okoliczności, samorząd gminny powinien podejmować różnokierunkowe działania istotne w procesie stymulowania rozwoju gospodarczego. Należą do nich:

- koordynacja działalności podmiotów gospodarujących na danym terenie w celu realizacji przez nie maksimum korzyści dla całego systemu,
- rozwiązywanie sprzeczności i konfliktów, które mogą się pojawić między zróżnicowanymi podmiotami lokalnymi,
- inicjowanie przedsięwzięć gospodarczych korzystnych z punktu widzenia harmonizacji rozwoju oraz współpracy między przedsiębiorcami, instytucjami z otoczenia biznesu, organizacjami konsumenckimi itp.,
- współudział w inwestycjach celowych o szczególnym znaczeniu dla gminy,
- kreowanie korzystnych warunków do powstawania i rozwoju przedsiębiorstw na terytorium gminy.

Władze lokalne powinny bowiem za pomocą różnego rodzaju środków wpływać nie tylko na decyzje potencjalnych przedsiębiorców, ale także podmiotów już działających na obszarze gminy. Nie może dojść do sytuacji, w której wysiłki samorządu zostaną wyraźnie ukierunkowane na tworzenie preferencyjnych warunków dla firm zewnętrznych, gdyż w ten sposób wzmocniona zostanie ich przewaga konkurencyjna nad firmami lokalnymi, które mogą wypaść z rynku¹³.

THE ROLE OF LOCAL GOVERNMENT IN SUPPORTING THE DEVELOPMENT OF SME SECTOR

Summary

Local governments as part of the external environment of enterprises, affect the formation, operation and development of SME sector. The author presented the forms of support for SMEs, considering that the next equally important of tax forms by local governments is to create a favorable

¹³ B. Słomińska, *Gmina w procesach stymulowania przedsiębiorczości*, „Samorząd Terytorialny” 2007, nr 3 (195), s. 20.

climate to stimulate economic development, in particular: coordination of activities of enterprises, resolving conflicts that may arise between local businesses, initiating business ventures and collaboration between businesses, institutions of business environment, consumer organizations, etc., participation in the investments of special importance to the community and to create favorable conditions for the formation and development of enterprises.

Translated by Dariusz Pauch